

**СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ОСВІТНІХ ПОСЛУГ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

**Матеріали науково-практичної конференції
19 квітня 2012 р., м. Луганськ**

Voznyak O. V Interactive learning for children with special needs by distant form (for example CH "School № 12 I-III stages of Alchevsk).

This article presents peculiarities of the interactive learning by using distance technologies of the training for children with special needs. Distance learning significantly improves the efficiency and availability of educational services for children with disabilities.

Keywords: interactive learning, distance learning, children with special needs.

УДК 37.014.6:37.035

Н. В. Вострякова

ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Демократичні перетворення, що відбуваються в Україні у сфері соціального, політичного, економічного життя, породжують реформи у галузі освіти. Зміни, що стосуються життя сучасного українського суспільства, спричинені не тільки необхідністю оновити та змінити суспільство, вони є наслідком взаємовпливів та закономірних перетворень, що відбуваються у всьому світі. На державному та міжнародному рівнях предметом обговорення є те, що розвинене демократичне суспільство має приділяти особливу увагу таким поняттям, як якість життя та якість освіти.

Мета статті – визначити особливості громадянського виховання як фактору підвищення якості освіти.

Якість освіти – це певний рівень знань і вмінь розумового, морального та фізичного розвитку, якого досягають ті, хто навчається на певному етапі цього процесу відповідно до цілей, які плануються. Напередусім, ступінь задоволення сподівань різних учасників процесу освіти освітніми послугами, що надаються навчальним закладом. Якість освіти вимірюється її відповідністю освітньому стандарту [4; с. 56].

Сьогодні проблема якості освіти знаходиться в центрі уваги науковців і практиків галузі освіти. Вони вважають її центральною проблемою реформування освіти.

Більшість дослідників стверджують, що якість освіти є узагальненим показником розвитку суспільства в певному часі.

просторі, який визначається внутрішніми й зовнішніми чинниками, що впливають на якість освіти. Так, внутрішніми факторами розглядаються: якість освітнього простору, якість реалізації освітнього процесу, якість результатів цього процесу й т. ін. Зовнішні чинники відображають особливості соціально-економічних умов тієї чи іншої країни, наприклад, доступність освіти для представників різних верств населення, відповідність освіти світовим освітнім стандартам і т. ін. [8; с. 16].

Безперечним є той факт, що якість життєвих, соціальних показників, особливо таких, як рівень забезпеченості та бідності, соціальний статус тощо впливають на якість освіти в тій чи іншій країні. У зв'язку з цим надзвичайно важливим є врахування громадської думки та залучення громадських організацій до формування освітньої політики.

У Національній доктрині розвитку освіти України зазначено, що сучасна система управління освітою має розвиватися як державно-громадська, враховуючи регіональні особливості, тенденції до зростання автономії навчальних закладів, конкурентоспроможність їхніх освітніх послуг. Діяльність освітян спрямовується на пошуки нових демократичних відкритих моделей управління освітою, що пріоритетують освітні процеси не на відтворення, а на розвиток. У цих моделях передбачається забезпечення державного управління з врахуванням громадської думки, внаслідок чого змінюються навантаження, функції, структура і стиль центрального та регіонального управління освітою.

Шлях до досягнення державою поставленої мети не є простим, він потребує певних зусиль і часу. Якщо мова йде про створення демократичного суспільства, то необхідно починати з виховання кожного окремого громадянина цього суспільства.

Розглянемо поняття „громадянин”. Воно трактується як активний член громадсько-політичного співтовариства, котрий має певні права й несе моральну, правову і соціальну відповідальність [2; с. 12]. Перша з цих ознак – членство у громаді – свідчить про те, що громадянин виступає як представник (член) суспільства, умовно розділеного на неполітичну сферу (громадянське суспільство) і сферу політичну. Друга ознака вказує на природний і невідчужуваний характер цих прав людини, тому що громадянин не „використовує встановлені права”, а „має” права, тобто є людиною відьною. Третя ознака підкреслює, що свобода й права людини тісно пов'язані.

Громадянство, будучи офіційним оформленням приналежності людини до даного співтовариства, означає, що держава бере на себе зобов'язання забезпечити людині гідні права [3; с. 119].

Громадянин, у свою чергу, зобов'язаний виконувати закони та інші нормативні акти держави, тобто несе правову відповідальність. Він відповідає також перед самим собою, власною совістю (моральна відповідальність) і суспільством (соціальна відповідальність) [2; с. 12].

Специфіка освітніх послуг полягає у тому, що їх споживачем одночасно є окрема людина й суспільство в цілому. Тобто, у високій якості освітніх послуг зацікавлені як окрема особа, так і держава. Саме тому надзвичайно важливо приділити увагу громадянському вихованню, яке передбачає „формування громадянськості як інтегральної якості особистості, яка дає можливість людині відчувати себе юридично, соціально, морально й політично дієздатною” [1; с. 75]. Громадянськість розглядається як „усвідомлення кожним громадянином своїх прав і обов'язків щодо держави, суспільства; почуття відповідальності за їхнє становище” [1; с. 75].

В усі часи суспільство, держава, школа ставили перед собою завдання сприяти становленню громадянина – людини з відповідними правами й обов'язками, яка поважає й дотримується норм та правил співжиття, прийнятих у даному суспільстві, вміє у правовий спосіб задовольняти свої інтереси, відчувати себе соціально, морально, політично та юридично дієздатною.

Сьогодні йдеться про новий соціальний проект, що ґрунтується на правах і обов'язках громадянина, який сприятиме забезпеченню суспільної гармонії, побудові суспільства на засадах солідарності, моральних і духовних цінностей, культурній спадщині. Як наслідок співвідношення „освіта – громадянськість – демократія” стає сферою, в якій концентруються очікування різних верств суспільства.

Цей інтерес знаходить відображення в освіті, спрямованій на виховання демократичної громадянськості. Громадянська освіта вже багато років є пріоритетним напрямом освітніх реформ у світі, зокрема в роботі інституцій Європейського союзу. Вона розглядається як безперервний процес навчання впродовж життя в політичному, соціальному, економічному, культурному та етнічному контексті сучасного демократичного суспільства [2; с. 4].

Основною метою громадянського виховання є „виховання людини моральних ідеалів суспільства, почуття любові до Батьківщини, прагнення до миру, потреби в праці на благо суспільства” [1; с. 75].

Говорячи про формування моральної, правової, громадянської культури особистості, ми розуміємо, що в її основі лежать певні знання, постійне функціонування цих знань у такій формі, як уміння, наявність позитивної мотивації, спеціальних якостей особистості. В особистих рисах учня (студента), що не тільки існують від природи, а й формуються, розвиваються в освітніх процесах, виявляється якість освіти. Досягнення необхідної та достатньої якості немислиме без якісної складової освіти. Проблема не тільки в необхідності, а й у тому, що виховання повинно відбивати не тільки реальність сучасності, а й прогнози майбутнього [6; с. 3]. Розв'язання цієї важливої та складної проблеми стає можливим за умови адекватного добору форм та методів виховання в цілому та, власне, громадянського виховання.

Виникає запитання про те, що повинно бути первинним: морально-правові знання, без наявності яких неможлива життєдіяльність особистості у цих галузях, чи її мотивація в складі спрямованості, мотивів, інтересів, потреб особистості, чи наявних спеціальних якостей. Прозуміло, що інтерес до певної галузі знань, потреба в їх накопиченні може виникнути на певній основі, тобто на основі первинних знань з цієї галузі. У зв'язку з цим стає зрозумілим, що громадянське виховання цілеспрямовано здійснюється протягом усього життя людини, починаючи з дошкільного віку. Це вимагає врахування такої особливості виховання, як його концентричність. Первинні знання повинні зумовити потребу у їх поповненні, а постійне зростання обсягу знань зумовить підвищення інтересу до них. Отже, особливого значення набуває здійснення громадянської освіти як навчання дітей тому, як жити у сучасному суспільстві, як додержуватися його законів, як бути громадянином країни та суспільства [5; с. 19].

Варто пам'ятати про те, що саме суспільство визначає цінності, які є головними й вирішальними у ньому. Воно формує ідеал освіченої людини, а також усвідомлення нею необхідності освіти та прагнення отримати якісну освіту. Сьогодні безсумнівною є той факт, що тільки висока освіта дозволить людині бути успішною.

Як свідчить досвід демократичних країн, формула успіху передбачає: вміння самостійно вчитися, тобто здобувати необхідні джерела інформації й опрацьовувати їх; аргументоване, обґрунтоване висловлення відстоювання власної точки зору, думки, позиції; встановлення набутих знань, умінь для вирішення, розв'язання будь-яких завдань сучасного життя; культуру спілкування (вміння працювати в команді, знаходити консенсус щодо різних переконань, думок,

толерантність) [2; с. 17]. Отже, випускник навчального закладу має стати компетентним в обраній галузі життєдіяльності; відкритим до інформації, що постійно змінюється й поповнюється; готовим вчитися впродовж усього життя; інтелектуально незалежним; відповідальним; мислячим критично.

Постійні обговорення щодо визначення якості освіти починаються з навчальних досягнень учнів і студентів і закінчуються якістю діяльності навчальних закладів та якістю надання освітніх послуг. Але ні наявність кваліфікованого педагогічного складу, ні відповідність матеріально-технічної бази навчального закладу встановленим нормам не матимуть ефективного результату, якщо у людини, яка отримує освіту, відсутнє усвідомлення своєї власної ролі у суспільстві, своїх обов'язків перед ним.

Сучасна демократія вимагає від особи не лише політичної активності, а й розуміння свого значення у житті суспільства та відповідальної дії згідно з власними переконаннями й цінностями. Людина, яка усвідомлює своє „Я” має почуття власної гідності, яке не дозволить їй принизитися до втрати людського обличчя. Вона не допустить у своє життя ті речі та явища, які можуть зруйнувати її „Я”. Така людина буде поважати себе й оточуючих, намагатиметься отримати якісну освіту й стати професіоналом у певній сфері. Отже, вона реалізує своє „Я” з одного боку, а з іншого – стане справжнім громадянином своєї держави.

Як зазначав В. Кремень, „наша школа вирішує завдання підготовки людини не тільки до професійного, а й до соціального життя, дає їй навички та знання такого життя, а це дозволяє їй бути не тільки фахівцем, а й громадянином” [7, с. 51].

Отже, отримання освіти, яка дозволить людині стати фахівцем певної галузі, неможливе без становлення цієї людини як громадянина. І навпаки, тільки наявність таких якостей як громадянська самосвідомість, громадянська гідність, громадянський обов'язок, громадянська відповідальність, громадянська діловитість, працелюбність, дисциплінованість, повага до законів держави тощо сприяють отриманню цією людиною якісної освіти.

Література

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь. – 374 с. 2. Громадянська

компетентність учнівської молоді: шляхи розвитку: навчально-методичний посібник для педагогічних працівників / уклад. А. О. Данильєв, Л. І. Дух, В. Г. Зарицька, Л. І. Калініна, О. М. Косицька, Г. І. Ломакіна, О. М. Онаць, І. М. Рибак, В. К. Терещенко. – Луганськ: СПІД Резников В. С., 2011. – 152 с. 3. Громадянська освіта: теорія і методика навчання. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: ЕТНА-1, 2008. – 174 с. 4. Коджаспирова Г. М. Педагогічний словарь / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М.: Академія, 2001. 5. Король В. М. Шляхи формування громадянської якості особистості сучасної держави [Електронний ресурс] // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010. – № 1. – Режим доступу до журн.: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_19/ 6. Коротков Е. Концепція якості освіти [Електронний ресурс] // Підручник для директора. – 2006. – № 7. – Режим доступу до журн.: <http://osvita.ua/school/manage/1342/> 7. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї: Людина. Освіта. Соціум. – Вид. переробл. – К.: Грамота, 2010. – 376 с. 8. Курлянд З. Н. Професійно-креативне середовище ВНЗ – передумова підвищення якості підготовки майбутніх фахівців [Електронний ресурс] // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2009. – № 1. – Режим доступу до журн.: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_magazine_pedagogical_science_arhiv_n1_2009_st_16/ 9. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 202. – 23 квітня (№ 33). – С. 4 – 6.

Вострякова Н. В. Громадянське виховання як фактор підвищення якості освіти

Актуальність матеріал викладеного у статті, обумовлена тим, що сьогодні важливим є не лише обсяг знань, а й їхня якість, а також уміння цими знаннями оперувати, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж усього життя. Сучасне соціальне виховання потребує поінформованих, ініціативних, активних і відповідальних членів суспільства, здатних реалізувати в житті свій ініціативний, творчий і дієвий потенціал.

Ключові слова: демократичне суспільство, громадянин, громадянське виховання, мотивація, якісна освіта.